



Bild: TriArt

Greta

Greta skildrar Greta Thunberg och hennes skolstrejk för klimatet, från dess första späda början till dess fulla globala genomslag. Här väcks en mängd intressanta frågor att prata vidare om i klassrummet.

Hur kommer det sig att inte fler tar klimatforskarna på allvar och agerar som om huset brinner, som Greta Thunberg brukar säga? Hur väljer filmen att berätta denna fantastiska historia om en mycket ung person och hennes enorma genomslag? Vilket är priset för att vara en eldsjäl? Hur lyckas filmen komma så nära Greta som person? Och är det samma sak att skildra Greta Thunberg som individ som att hjälpa henne få fram sitt budskap?

Denna handledning är ett samarbete med klimatforskarnätverket Researchers Desk.

EN FILMHANDLEDNING FRÅN SVENSKA FILMINSTITUTET
OCH RESEARCHERS DESK
Rekommenderad för årskurs 7 - gymnasiet


Svenska
Filminstitutet


RESEARCHERS DESK

Om filmhandledningen

Film är ett spännande och mångfacetterat pedagogiskt verktyg där våra handledningar är till för att vägleda dig som lärare. Åldersrekommendationen, som här sträcker sig mellan årskurs 7 och gymnasiet, är just en rekommendation. De diskussionsteman som lyfts fram här grundas i ett antal klipp från filmen och kopplas till hur filmen är berättad. I ytterligare en video som hör till handledningen svarar forskarnätverket Researchers Desk på några vanligt förekommande frågor om klimatet. Du väljer själv var du lägger fokus – du känner dina elever bäst och vet vad som kan vara relevant och intressant just för dem. Med rätt förutsättningar är film ett pedagogiskt verktyg som gynnar både lässtarka och lässvaga elever. Den läsvana eleven utmanas i mötet med bilder och tränar sig i att tolka och diskutera vad som sägs ”mellan bilderna”, medan den lässvaga får möjlighet att träna sig i en alternativ ingång till fiktion. Med den här handledningen kan man även använda klipp ifrån filmen för att ha ett tydligare underlag och stöd för minnet.

Innan filmen

Se gärna filmens trailer tillsammans i klassen i förväg för att locka fram vilken förkunskap som finns bland eleverna. Det finns en trailer på distributörens hemsida, triart.se.

Möjliga frågor i förväg:

- Vad vet ni redan om Greta Thunberg? Hur ser hon ut och hur pratar hon? Följer ni henne i sociala medier? Har ni skolstrejkat med Fridays for Future?
- Hur mycket tänker ni själva på klimatfrågan? Greta Thunberg säger om och om igen att vuxna gör alldeles för lite. Känner ni igen er i hennes frustration?

Filmens och läroplanen

Filmens är relevant för centrala delar av läroplanen. För årskurs 7- 9 gäller detta ett flertal ämnen. I ämnet svenska ingår film under rubriken "Berättande texter och sakprosatexter", där visuella och auditiva uttryck ingår i läroplanens textbegrepp tillsammans med ord och samspelen mellan de tre lyfts fram: "Texter som kombinerar ord, bild och ljud, och deras språkliga och dramaturgiska komponenter. Hur uttrycken kan samspela med varandra, till exempel i tv-serier, teaterföreställningar och webbtexter." I geografi är det centralt i läroplanen med "[k]limatförändringar, olika förklaringar till dessa och vilka konsekvenser förändringarna kan få för människan, samhället och miljön i olika delar av världen."

I läroplanen för samhällskunskap finns flera aspekter som går att relatera till ett arbete med filmen. För de första möjligheter att påverka: "Individens och gruppernas möjligheter att påverka beslut och samhällsutveckling samt hur man inom ramen för den demokratiska processen kan påverka beslut."



Samhällsfrågor av internationell art lyfts också fram där: "Aktuella samhällsfrågor, hotbilder och konflikter i Sverige och världen. FN:s syfte och huvudsakliga uppdrag, andra former av internationell konflikthantering och folkrätten i väpnade konflikter." Även det politiska systemet i in- och utland görs synligt i Greta: "Sveriges politiska system med Europeiska unionen, riksdag, regering, landsting och kommuner. Var olika beslut fattas och hur de påverkar individer, grupper och samhället i stort."

För gymnasieskolans del är kunskap om berättartekniska och stilistiska drag i film en del av svenskämnets allmänna syfte i läroplanen. Klimatförändring är centralt för geografi 1 och 2, och medborgarnas möjligheter att påverka politiska beslut står centralt, särskilt för samhällskunskap 1a1 och 1b.

Handling

Filmen öppnar med att den då 16-åriga Greta Thunberg seglar över Atlanten för att ställa sig i FN:s talarstol och hålla tal för världens politiska ledare på FN:s klimat-toppmöte. Hon säger, i voiceover, att allt hon upplevt de senaste månaderna är som en film, men som en dålig film, för att eftersom det hela är så otänkbart. I voiceover hör vi sedan röster från Donald Trump och andra världsledare som förminskar och förlöjligar henne och klimatförändringarna, samtidigt som vi ser nyhetsbildssekvenser om skogsbränder och översvämningar

och filmens förtexter. Vi ges en känsla av vad som står på spel, vilken uppgift Greta har tagit sig an och hur otippad historien om den här flickan egentligen är. Den allra första början av historien om skolstrejkerna och Fridays for Future följer. Greta Thunberg filmas medan hon går ensam bort mot Riksdagshuset. Kameran är statisk och hennes rygg blir allt mindre i bild. Hon ska skolstrejka i sällskap av en plywoodskiva med texten "Skolstrejk för klimatet". När hon sitter ensam där vid Riksdagen, liten och långt borta i bild, lyckas hon först inte få vuxna som går förbi att ta in hennes budskap. De säger bara att hon borde vara i skolan. När det sedan faktiskt börjar komma andra unga som ansluter sig, kryper kameran närmare och blir rörlig, samtidigt som klippen blir mer dynamiska. En proteströrelse är på gång.

Vi introduceras för pappa Svante när han intervjuas om Greta på engelska. Hon börjar bli berömd. Svante tittar till Greta och tar med henne bort från Riksdagshuset när han ser att hon inte mår bra, även om hon helst inte vill. Vid flera tillfällen i filmen går han in och övertalar henne med kraft att hon måste ta paus och äta något, när hon inte själv verkar inse att hon behöver det. Vi ser henne med familjen och familjens hundar och förstår att hon hämtar krafter där. I voiceover berättar hon om att det är ansträngande för henne med ytliga sociala relationer. Filmen kommer flera gånger in på hur det är att ha Aspergers syndrom, inte minst Greta berättar själv om den tillgång hennes diagnos har blivit för henne.



Bild: TriArt



Klipp 1
Källa: TriArt

När skolstrejkrörelsen växer bjuds Greta in att tala på FN:s klimatmöte i polska Katowice. Filmen följer henne när hon reser dit tillsammans med Svante. Vi förstår att Greta är vegan och att familjen har anpassat sin livsstil mycket efter Gretas engagemang i klimatfrågan. Flyg är till exempel inte att tänka på. Resan till Polen får till följd att klimatdemonstrationer fortsätter i andra länder och Greta får fler inbjudningar. Resorna intensifieras. Vi följer henne bland annat i möte med Frankrikes president Emanuel Macron, i EU-parlamentet och på scen under stora demonstrationer i Europas storstäder. Kameran sitter ofta i maghöjd på fotografen och placerar vår blick lågt, mer i nivå med Greta än med de vuxna. Än följer vi hennes rygg in i vimlet, än sitter vi med henne i de praktfulla omgivningarna i maktens korridorer, än tornar nyhetskameror och reportrar upp sig över henne och oss och ställer sina snabba frågor. I en senare scen med pressen står filmfotografen i stället tillsammans med reportrarna. Då ser Greta ganska liten ut, inramad av nyhetskameror.

Vi får komma tätt inpå i tågupéer och på hotell medan Greta skriver sina tal eller hittar en tom plats att ta några danssteg. I flera scener ser vi pappa Svante stödjande och peppa eller bara vänta ut Greta. Hemma i Stockholm finns det vardagliga livet med hästar, hundar och skolavslutning (hon har skött skolan på distans). Men vi påminns också om att hon har blivit en offentlig person när vi hör henne läsa upp respektlösa kommentarer om sig själv från internet. Samtidigt är sociala medier och medialisering en positiv kraft i filmen. Genom Twitter får Greta bland annat stöd av Arnold Schwarzenegger. Och Greta och pappan skrattar gott åt att påven tagit en selfie med Svante. Greta bjuds in till New York för att tala vid FN:s klimat-

toppmöte, och vi följer med på båtresan. Vi förstår att hon saknar familjen och hundarna och tycker att seglatsen är krävande. I en känslös scen talar hon in en ljudfil som en sorts dagbok i mobilen. Hon pratar bland annat om att det är för mycket ansvar och att hon längtar hem. Greta lämnar dock ett stort avtryck efter sig i FN:s talarstol och i de efterföljande stora demonstrationer där folk bär plakater med hennes ansikte. Filmen slutar harmoniskt och med framtidstro när Greta är hemma i Sverige igen, där hästen, som vi har sett tidigare i filmen, har fått ett föl.

Filmens form och innehåll

Montage

Titta på [klipp 1](#) där framväxten av Fridays for Future-rörelsen skildras.

Här har videosekvenser och ljud från olika källor klippts ihop till ett montage (se [synlig klippning](#)) som visar klimatdemonstrationer och nyhetsinslag från hela världen.

- Varför tror ni att scenen berättas på det här sättet?
- Beskriv musikläggningen. Använd så många adjektiv du kan komma på och fundera på vilket som passar bäst.

I filmen pratar Greta i videosamtal både före och efter det här montage, först med familjen hemma när hon själv är utomlands, och sedan med skolstrejkare utomlands när hon själv är hemma.

- Lär vi känna Greta mest som enskild person eller som en del av den rörelse hon startat?



Klipp 2
Källa: TriArt

Dokumentärt berättande

Titta på [klipp 2](#) där Greta dansar i tågkorridoren. Vi får krypa nära Greta som privatperson när vi får se att hon behöver dansa i vardagen och när hon småtjafsar med pappan om hon ska bädda med lakan i tågbadet eller inte. Det kan vara svårt att föreställa sig att det finns en till människa med i den trånga tågkupén – filmfotografen. Med den här typiska "fluga på väggen"-stilen är det meningen att man som åskådare ska glömma bort att någon filmat (se [objektiv och subjektiv kamera](#)).

- Tänkte ni på närvaron av någon som faktiskt filmar i den här eller andra nära scener?

På foton kan man se att filmens regissör och fotograf Nathan Grossman är helt svartklädd när han filmar Greta. Ihopkrupen bakom sin svarta kamera ser han nästan ut att "försvinna" (se foto 2 av 2 [här](#)).

Nathan Grossman hade fått ett tips om Gretas allra första skolstrejksdag – det är så han kunde vara med och skildra händelserna alldeles från början.

- Vad tror ni måste till för att Greta och Svante ska kunna glömma bort att någon är med och filmar dem? Vad skulle ni själva tycka om att någon följde med och filmade er timme efter timme, även i privata och känslolika situationer?

I filmen pratar Greta om okunskapen om Albedoeffekten och Keelingkurvan. Men inte heller filmen förklarar vad det egentligen är.

- Vet ni vad det är? Om inte, ta reda på det! Tycker ni att filmen har en form av ansvar gentemot Greta och åskådarna att upplysa om det? Om inte, varför inte?

- Filmen väljer en "mjuk" och personlig vinkel när den fokuserar på Greta som individ. Självt brukar Greta poängtera att det inte är hon själv som person som spelar roll, utan det viktiga är att folk lyssnar på klimatforskarna. Tycker ni filmen hörsammar Gretas budskap? Har filmen och Greta samma mål eller olika? Kan de vara överlappande?

Känslor i filmen

Titta på [klipp 3](#) där Greta inte kommer iväg från hotellrummet.

Detta är en scen som visar sårbarhet, där vi ser Greta behöva bryta sitt schema och komma ikapp sig själv på hotellrummet i vad som upplevs som [realtid](#) (se [filmisk tid](#)) medan Svante väntar.

Filmprofessorn Malin Wahlberg skriver i en [recension](#) av filmen i FLM: "I Greta matchar det individuella porträttet snarare samtidsdokumentärens genre-orientering



Klipp 3
Källa: TriArt



Klipp 4
Källa: TriArt

mot 'biopic' och dokusåpa, med mer personliga reflektioner, pålagd musik och privata situationer som känslomässig fördjupning."

- Känner ni igen att en dokusåpa i tv använder sig av personliga reflektioner och privata situationer för känslomässig effekt? Kommer ni på några scener i Greta som använder lite liknande grepp som dokusåpor?

Den här scenen har fått stå på egna ben i filmen utan pålagt ljud.

- Hur tror ni att den hade känts om den hade fått musik eller pålagda personliga reflektioner om det som hände? Tycker ni att scenen känns för intim redan som den är eller tycker ni att den är balanserad? Vad skulle kunna få den att tippa över och bli för mycket? Hur känns det när musik sen börjar spelas helt i slutet av klippet?

Näthat och sociala medier

Titta på [klipp 4](#) där Greta läser nätkommentarer om sig själv och skrattar.

Under tiden som Greta läser klart en kommentar som slutar med "Fuck Greta" och skrattar växlar bilden till Svante, som lyssnar tyst. Han tittar ner och drar lite på munnen.

- Hur tolkar ni hur han känner?

I slutet av klippet vilar kameran på Greta, som sitter tyst och tittar på kommentarerna. Först ser hon road ut, sedan ändras hennes min något.

- Hur tolkar ni hur hon känner?

Greta har blivit föremål för näthat, men förstås också för en mångfald av positiva reaktioner.

- Har ni sett respektfulla eller föraktfulla kommentarer om Greta?
- Vilka är fördelarna och nackdelarna med att driva en politisk rörelse i en tid av sociala medier?

Diskussionsfrågor riktade till lite äldre elever

Greta framstår i filmen som autentisk och trogen mot sig själv. Kanske just därför har hennes helt egna look med flätorna och den gula regnkappan varit mycket tacksam för pressfotografer och även för den här filmen. Hon har också varit smart, rolig och bitsk i sociala medier, till exempel när hon använt Putins och Trumps ord om sig själv i sin Twitterbio.

- Hur använder sig en typisk influencer av sociala medier? Hur verkar Greta annorlunda än det?

Gretas 'look' är ikonisk på så sätt att den känns igen direkt och folk vet vad den står för.

- Vissa medier och sociala medier kan ha en tendens att reducera henne till en liten gul stursk figur med flätor. Vad tycker ni att den här filmen framförallt tillför till bilden av Greta?



Klipp 5
Källa: TriArt

Klimatkrisen som just kris

Titta på [klipp 5](#) där Svante får livräddningsundervisning. I den här scenen lär sig Svante livräddning, underförstått på grund av hotbilden mot Greta. Poängen som understryks är att man måste ta hand om det mest livshotande först, genom att flytta den som behöver hjälp från en farlig plats. Det påminner om Gretas egen återkommande klimatmetafor om att vårt hus brinner. Att klimatkrisen måste behandlas just som en kris, alltså mycket mer akut än vad vi gör. Eller med livräddningsmetaforen: man måste kunna se vilket problem som är värst och ge det företräde. Man skulle kunna göra poängen att vi på liknande sätt först måste rädda klimatet för att kunna rädda ekonomin långsiktigt.

Det verkar svårt för vuxna att ta till sig kunskapen att vi behöver ändra beteende och livsstil för att rädda klimatet.

- Varför tror ni att det är så? Hur gör Greta för att skära igenom detta? Hur verkar Aspergerdiagnosen kunna hjälpa henne i att kunna ta klimatkrisen på allvar?

Titta på [klipp 6](#). Här möter ni geografen, glaciologen och journalisten Erik Huss. Han är en del av Researchers Desk, en ideell organisation som skapar dialoger mellan forskare/expert och allmänheten.

Organisationen kom till som svar på Gretas och skolstrejkande ungdomars uppmaning att ”lyssna på forskarna” och målet är att sprida kunskap till allmänheten om den hållbarhets- och klimatkris vi befinner oss i.

Erik Huss svarar här på några av de frågor han brukar få när han är ute och föreläser. Dessa frågor kan utgöra grunden för en vidare diskussion.

- Vad kan man göra för klimatet som privatperson?
- Vad kan man göra om man vill arbeta politiskt för klimatet eller för ett annat politiskt syfte? Hur gjorde Greta?



Klipp 6
Källa: Researchers Desk

TIPS PÅ FÖRDJUPNING

Läs

[Researchersdesk.se](https://researchersdesk.se)

[Fridaysforfuture.org](https://fridaysforfuture.org)

Malin Wahlberg, "[Greta skildrar aktivistens viljekraft och sårbarhet](#)", recension i FLM, online den 18 november 2020.

David Attenborough: A Life on Our Planet, regi Fothergill, Hugges och Scholey, Storbritannien: Netflix 2020

PRODUKTIONSINFO

Sverige/Storbritannien/USA/Tyskland 2020
Regi, foto och manus: Nathan Grossman
Producenter: Fredrik Heinig och Cecilia Nessen
Klippning: Hanna Lejonqvist och Charlotte Landelius
Originalmusik: Rebekka Karijord och Jon Ekstrand
Medverkande: Greta Thunberg, Svante Thunberg, Malena Ernman

Censur: Barntillåten
Sverigepremiär 20 november 2020
Distributör: Triart Film AB, info@triart.se
Institutionella rättigheter: FilmCentrum, info@fokusfilm.se

REDAKTION

Text: Anne Bachmann
Filmad intervju: Erik Huss, Researchers Desk
Redaktör: Anna Håkansson
Svenska Filminstitutet, januari 2021

KONTAKT

filmiskolan@filminstitutet.se
filminstitutet.se/filmpedagogik_researchersdesk.se

Observera

Filminstitutet kan inte garantera att filmen finns i distribution sedan den har slutat visas på ordinarie biografrepertoar.

Här kan ni lära er mer om hur en hittar och bokar film för visningar i lärande sammanhang.
filminstitutet.se/skolbio